অধ্যায় ১০ ঃ ঔপনিৱেশিক যুগত অসমৰ আর্থ-সামাজিক পৰিৱর্তন

অধ্যায় গাঁথনি

১০.১ উদ্দেশ্য
১০.২ পৰিচয়
১০.৩ অর্থনৈতিক গাঁথনিৰ পৰিৱর্তন
১০.৪ কৃষক বিদ্রোহ
১০.৫ আধুনিক যুগৰ দিশত অসমৰ সামাজিক পৰিৱর্তন
১০.৬ অধ্যায়টোৰ পৰা আমি কি শিকিলো
১০.৭ প্রসংগ পুথি
১০.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
১০.৯ আর্হি প্রশ্ন

১০.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- ঔপনিৱেশিক শাসনৰ সময়ত অর্থনৈতিক দিশত অহা পৰিৱর্তনসমূহ ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব,
- ব্রিটিছ শাসনৰ সময়ত অসমৰ সামাজিক পৰিৱর্তন বর্ণনা কৰিব পাৰিব,
- বিভিন্ন প্রকাৰৰ কৃষক বিদ্রোহ আলোচনা কৰাৰ লগতে কৃষকৰ ক্ষোভৰ আঁৰৰ কাৰণসমূহ চালি-জাৰি চাব পাৰিব।

১০.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়ত আমি ঔপনিৱেশিক নীতিয়ে অনা পৰিৱর্তন বিশেষকৈ সমাজ আৰু অর্থনীতিৰ ওপৰত ইয়াৰ প্রভাৱ আলোচনা কৰিম। ব্রিটিছসকলে বহুতো কৃষি নীতিৰ প্রৱর্তন কৰিছিল যিসমূহে থলুৱা কৃষকসকলৰ ওপৰত গভীৰ প্রভাৱ পেলাইছিল। ইয়াৰ ফলত স্থানীয় কৃষকসকলে ব্রিটিছৰ বিৰুদ্ধে মাৰ বান্ধি থিয় দিছিল।

এই অধ্যায়ত স্থানীয় ৰাইজে সন্মুখীন হোৱা পৰিৱর্তনৰ ফলত তেওঁলোকৰ প্রতিক্রিয়াৰ বিষয়ে সম্যক জ্ঞান তুলি ধৰাৰ প্রয়াস কৰিম।

১০.৩ অর্থনৈতিক গাঁথনিৰ পৰিৱর্তন

ব্রিটিছসকলৰ দিনত কঠোৰভাৱে বলৱৎ কৰাশোষণমূলক কৰ সংগ্রহৰ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলৰ অৱস্থা শোচনীয় কৰি তুলিছিল।

খেল ব্যৱস্থাৰ বিলুপ্তিৰ ফলত ভূমিৰ নাটনিৰ বাবে কৰৰ পৰিমাণ অস্বাভাৱিক হাৰত

বৃদ্ধি পাইছিল। শিৱসাগৰ আৰু লখিমপুৰ ভূমি কৰ ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ বাবে এই কৰৰ পৰিমাণ আৰু অধিক বৃদ্ধি পায়। ভূমিৰ ওপৰত কৰৰ লগতে কৃষকে হালবোৱাৰ কৰ, কোৰ মৰা আদিৰো কৰ আদায় দিবলগীয়া হৈছিল। ১৮৩৭-৩৮ চনলৈকে গাইগুটীয়া কৰৰ লগতে এজন ব্যক্তিয়ে জাতিৰ ভিত্তিতো কৰ-কাটল দিবলগীয়া হৈছিল। সময় সাপেক্ষে মূল্যায়নৰ হাৰৰো সঘন পৰিৱৰ্তন হৈছিল যাৰ ফলত ৰাইজৰ মাজত তীব্ৰ ক্ষোভৰ সৃষ্টি হৈছিল। ১৮৫১-৫২ চনত কানিৰ ওপৰত কৰৰ প্ৰৱৰ্তন হয়। ১৮৫৯ চনত কামৰূপ জিলাৰ সমান হাৰত মূল্যায়নৰ দৰ বৃদ্ধি কৰাৰ প্ৰয়াস চলোৱা হৈছিল।

আনহাতে ১৮৫৭ চনৰ বিদ্রোহৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা অর্থনৈতিক ক্ষতিয়ে নতুন কৰৰ প্ৰৱৰ্তনৰ বাট মুকলি কৰি দিয়ে। ১৮৬০ চনত আয়কৰ ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন হয়। প্ৰথমাৱস্থাত এই কৰৰ পৰিমাণে নিচেই সামান্য আছিল যদিও পর্যায়ক্ৰমে আন আন জিলালৈ ইয়াৰ সম্প্ৰসাৰণ হোৱাৰ ফলত এই কৰৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হয়। ব্ৰিটিছসকলে ৰায়তসকলক নগদ ধন উপার্জনকাৰী ফচলৰ খেতি কৰিবলৈ উৎসাহ দিয়াৰ লগতে অধিক কৰ সংগ্ৰহৰ লক্ষ্যৰে নৈপৰীয়া ভূমিৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰিছিল। পাহাৰীয়া জনজাতিৰ ক্ষেত্ৰত গৃহ কৰ আৰোপ কৰা হৈছিল আৰু বহিৰাগত শত্ৰুৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ বাবে জনজাতিসকলে স্বেচ্ছাই এই কৰ আদায় দিছিল। ব্ৰিটিছসকলৰ কৰ সংগ্ৰহৰ ব্যৱস্থা আছিল কৃষক আৰু ৰায়তসকলৰ স্বার্থৰ পৰিপন্থী। নিজৰ ভূমি আৰু সম্পদৰ ওপৰত তেওঁলোকে অধিকাৰ চর্ত হেৰুৱাইছিল।

১৮৮৬ চনৰ ভূমি সংশোধনী আইনৰ দ্বাৰা বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ ভূমি সম্পর্কৰ প্ৰৱৰ্তন হয়। এই অনুসৰি তিনি শ্ৰেণীৰ লোক আছিল- জমিদাৰ, মধ্যস্থতাকাৰী আৰু কৃষক শ্ৰেণী। নিজৰ ভূমি হেৰুৱাবলগীয়া হোৱাৰ বাবে কৃষকসকলে চৰম দাৰিদ্র্যৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলগীয়া হৈছিল। ১৮৮৬ চনৰ নীতিয়ে আধিয়াৰ ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰে। বর্ধিত ভূমি কৰৰ বাবে কৃষকসকলে ধনী শ্ৰেণীৰ ওচৰত শৰণাপন্ন হ'বলগীয়া হৈছিল। ঔপনিৱেশিক শাসনে কেৱল সামন্তবাদী শোষণ ব্যৱস্থাক উৎসাহী কৰিছিল। বিদেশীক কৃষক ৰূপে স্থান প্ৰদান কৰা প্ৰব্ৰজনকাৰী নীতিৰ ফলত ভূমিৰ ওপৰত চাপ বৃদ্ধি পাইছিল।

সুস্থিৰ অর্থনীতিৰ বাবে অসমীয়া লোকসকল যথেষ্ট পৰিমাণে সমৃদ্ধিশালী আছিল। কিন্তু ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু সুৰমা উপত্যকা উভয়তে ঋণগ্ৰস্ততাৰ উদাহৰণ আছিল। ৰেলৰে সেৱা আৰু ইয়াৰ সৈতে সম্পর্কিত অর্থনৈতিক উন্নয়নৰ বাবে গাঁওসমূহৰ স্ব-নির্ভৰশীলতা লোপ পাইছিল। পৰম্পৰাগত কুটিৰ শিল্প ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছিল আৰু ভূমিৰ ওপৰত অধিকাৰ চর্ত ক্ৰমাৎ হ্ৰাস পাইছিল। মহাজনসকলৰ শোষণৰ বাবে কৃষকৰ দুখ কুলাই-পাচিয়ে নধৰা হৈছিল।

নতুন নতুন কৰ ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন আৰু ভূমিৰ ৰাজহৰ প্ৰতিবাৰৰ বৃদ্ধিয়ে জনসাধাৰণৰ মাজত অসন্তুষ্টি দিনক দিনে বৃদ্ধি কৰিছিল। অসমত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ কানিৰ ব্যৱসায়ৰ বিৰুদ্ধে মণিৰাম দেৱানে প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছিল। কিন্তু তেওঁৰ এই প্ৰতিবাদ উপেক্ষা কৰি কানি আৰু নিমখৰ ৰমৰমীয়া বেহা অব্যাহত আছিল আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা চৰকাৰে লাভ কৰিছিল বৃহৎ পৰিমাণৰ ৰাজহ। জনসাধাৰণৰ অসুবিধাৰ খতিয়ান ল'বলৈ ৰাজ্যৰ ভিন্ন প্ৰান্তত স্থানীয়

নেতা যেনে গোঁসাই, দলৈ আদিৰ নেতৃত্বত ৰাইজ মেল অনুষ্ঠিত হোৱাৰ পৰম্পৰা অব্যাহত আছিল। ব্রিটিছ ৰাজৰ স্বেচ্ছাচাৰিতা আৰু অন্যায়মূলক ৰাজহ ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে প্রতিবাদ সাব্যস্ত কৰিবলৈ গোঁসাই, দলৈ অথবা গাওঁবুঢ়া আদি নেতাৰ ছত্রছায়াত হিন্দু-মুছলমান সমন্বিতে সকলো ৰায়ত একগোট হৈছিল।

ৰাজহ আৰু কৰ ব্যৱস্থাৰ দিনক-দিনে বৃদ্ধি অন্যায়মূলক বুলি পৰিগণিত হৈছিল, কিয়নো ব্রিটিশসকলে ইয়াৰ বাবদ কৃষি ব্যৱস্থাৰ উন্নতিৰ বাবে কোনো ব্যৱস্থা গ্রহণ কৰা নাছিল।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ নিম্নোক্ত কথাবোৰ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ লিখক

ক) ১৮৬৬ চনত আয়কৰ ব্যৱস্থাৰ প্রৱর্তন হৈছিল। (শুদ্ধ নে অশুদ্ধ)

খ) শিৱসাগৰত ভূমি কৰৰ প্রৱর্তন হৈছিল। (শুদ্ধ নে অশুদ্ধ)

গ) পৰম্পৰাগত কুটিৰ শিল্পৰ মান অৱনমিত হৈছিল। (শুদ্ধ নে অশুদ্ধ)

ঘ) ঔপনিৱেশিক শাসনৰ ফলত কৃষকসকল সমৃদ্ধিশালী হৈছিল। (শুদ্ধ নে অশুদ্ধ)

ঙ) কানিৰ ব্যৱসায়ৰ বিৰুদ্ধে মণিৰাম দেৱানে প্রতিবাদ কৰিছিল। (শুদ্ধ নে অশুদ্ধ)

১০.৪ কৃষক বিদ্রোহ

প্রথমাৱস্থাত কেৱল ৰাজকীয় পৰিয়াল আৰু ধনী-মানীসকলৰ মাজত আৱদ্ধ হৈ থকা বিদেশী শাসনৰ প্রতি অসন্তুষ্টি ক্রমাৎ সমাজৰ প্রতিটো স্তৰলৈ বিয়পি পৰে। ইয়াৰ ফলত বহুকেইটা বিখ্যাত বিদ্রোহৰ সৃষ্টি হয়। অসমৰ বিভিন্ন অংশত কৃষক বিদ্রোহে মুৰ দাঙি উঠে। এনে কেতবোৰ বিদ্রোহৰ উদাহৰণ তলত তুলি ধৰা হ'ল।

- **ফুলগুৰি ধেৰা, ১৮৬১**

নগাঁও জিলাৰ ফুলগুৰি অঞ্চলত ১৮৬১ চনত কৃষকসকলে (যিসকলৰ অধিকাংশই আছিল তিৰা আৰু কছাৰী) ৰাইজ মেলৰ জৰিয়তে কানিৰ খেতি নিষিদ্ধ কৰাৰ বিৰুদ্ধে তীব্র প্রতিবাদ সাব্যস্ত কৰে। একে বছৰতে আয়কৰ আৰু তামোল-পাণৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰাৰ উৰা বাতৰিয়ে কৃষকসকলক ক্ষুব্ধ কৰি তুলিছিল। কিন্তু ব্রিটিছ কর্তৃপক্ষই তেওঁলোকৰ আবেগৰ প্রতি কোনো গুৰুত্ব প্রদান কৰা নাছিল ১৮৬১ চনৰ কৃষকসকলৰ ক্ষোভ দমন কৰিবলৈ বলপূর্বক প্রয়াস চলাইছিল। ব্রিটিছৰ গুলীত বহু লোকে প্রাণ হেৰুওৱাৰ লগতে বহুকেইজন আহত হৈছিল। হত্যাৰ অভিযোগত ৪১ জন লোকক গ্রেপ্তাৰ কৰা হৈছিল আৰু ৮-৯ জন নেতাক (বিশেষকৈ জনজাতীয় নেতা) ব্রিটিছে হয় ফাঁচীকাঠত ওলোমাইছিল নহ'লে নির্বাসন দিছিল। এই ঘটনাক অসমবাসীৰ বাবে ফুলগুৰি ধেৰা বা ফুলগুৰিৰ যুদ্ধৰ নামেৰে বিখ্যাত। ঔপনিৱেশিক শোষণমূলক

নীতিৰ বিৰুদ্ধে অসমত আটাইতকৈ পুৰণি বিদ্রোহ ৰূপে জনা যায় ফুলগুৰি ধেৰাক।

- **জয়ন্তীয়া বিদ্রোহ, ১৮৬০-৬৩**

ব্রিটিছ চৰকাৰে প্রৱর্তন কৰা গৃহ কৰ, ষ্টাম্প কৰ আদি নতুন ধৰণৰ কৰ পদ্ধতিয়ে জয়ন্তীয়া পাহাৰৰ লোকসকলক অসন্তুষ্ট কৰি তুলিছিল। তেওঁলোকে ইয়াৰ বিৰুদ্ধে মুকলিকৈ বিদ্রোহত নামি পৰে। ব্রিটিছকসকলে তেওঁলোকক কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰে যদিও ইয়াতে সমস্যাৰ অন্ত পৰা নাছিল। ইয়াৰ কিছু দিনৰ পিছতে লাইচেঞ্চ কৰ (বন্দুক ৰখাৰ বাবদ কৰ) আৰোপ কৰাৰ ফলত খাছীসকলে বিদ্রোহত কৰে, কাৰণ এই কার্যই তেওঁলোকৰ জনজাতীয় ৰীতি পালনত প্রভাৱ পেলাইছিল। এক দীঘলীয়া আৰু কঠিন অভিযানৰ অন্তত ব্রিটিছসকলে ১৮৬৩ চনত তেওঁলোকক দমন কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

- **অসম বিদ্রোহ, ১৮৯৪**

অসমৰ কৃষক বিদ্রোহসমূহৰ ভিতৰত আটাইতকৈ গুৰুত্বপূর্ণ বিদ্রোহেই হৈছে ১৮৯৩-৯৪ ৰ অসম বিদ্রোহ। ভূমি কৰ বৃদ্ধি কৰাৰ ফলত এই বিদ্রোহতকৃষকৰ ক্ষোভৰ বহিঃপ্রকাশ ঘটিছিল। নতুন নীতিত ভূমিৰ ওপৰত কৰ ৭০ ৰ পৰা ৮০ শতাংশ বৃদ্ধি কৰা হৈছিল আৰু ইয়ে কৃষকসকলক ক্ষুব্ধ কৰি তুলিছিল। বিভিন্ন ৰাইজ মেলৰ জৰিয়তে ৰাজহুৱা অসন্তুষ্টিৰ প্রকাশ ঘটিছিল।

ভূমি আৰু কৃষি নির্ভৰশীল খাটি খোৱা কৃষক শ্রেণীয়ে এই নীতি প্রত্যাহাৰ কৰিবলৈ সজোৰে দাবী উত্থাপন কৰিছিল। কামৰূপ জিলাৰ ৰঙিয়া আৰু লচিমাৰ লগতে দৰং জিলাৰ পথৰুঘাটৰ জনসাধাৰণে 'কৰ আদায় নিদিয়া' ৰ অভিযান আৰম্ভ কৰিছিল। ৰাইজৰ এই সিদ্ধান্ত উলাই কৰা সকলৰ সৈতে সম্পর্ক বিচ্ছেদ কৰা হৈছিল।

- **ৰঙিয়া**

ৰঙিয়াৰ আন্দোলন আৰম্ভ হৈছিল ৰঙিয়া বজাৰ লুট-পাতৰ মাজেৰে। কামৰূপৰ উপায়ুক্ত মেককেৰে ঘটনাস্থলীত উপস্থিত হৈ বহুকেইজন নেতাক গ্রেপ্তাৰ কৰিছিল। ১০ জানুৱাৰীত ৰঙিয়া আৰক্ষী থানাৰ সমীপৰ মুকলি পথাৰত হাজাৰ হাজাৰ লোক সমবেত হৈ গ্রেপ্তাৰ কৰা নেতাসকলক মুকলি কৰি দিবলৈ দাবী জনায়। যেতিয়া মেককেৰে তেওঁলোকক নির্দেশ দিয়ে তেতিয়া তেওঁলোকে সজোৰে চিঞৰি উঠে, 'আমি বর্ধিত কৰ নিদিও'। পৰিস্থিতি অধিক জটিল হৈ পৰাত মেককেৰে অতিৰিক্ত বাহিনী মাতি পঠিয়ায়। সংঘাতত বহুলোকে প্রাণ হেৰুৱাৰ লগতে আন বহুকেইজন ঘুণীয়া হয়। কঠোৰ হাতেৰে এই বিদ্রোহ দমন কৰা হৈছিল।

- **লাচিমা**

লাচিমাত কৰ সংগ্রহ কৰিবলৈ যোৱা এজন মৌজাদাৰ আৰু মণ্ডলৰ ওপৰত ১৮৯৪ চনৰ জানুৱাৰী মাহত হোৱা আক্রমণেৰে এই বিদ্রোহ আৰম্ভ হয়। এই অভিযোগত ৭৫ জন লোকক গ্রেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। ৰায়তসকলৰ উগ্র মূর্তিৰ বাবে মেককেৰেই লাচিমাত উপস্থিত হৈ কঠোৰ হাতেৰে এই বিদ্রোহ দমন কৰিছিল।

- **পথৰুঘাট**

১৮৯৪ চনৰ জানুৱাৰী মাহত দৰং জিলাৰ পথৰুঘাটত একে ধৰণৰ বিদ্রোহৰ সূত্রপাত

হৈছিল। ৰায়তসকলে কেৱল কৰ আদায় দিয়া বন্ধ কৰাই নহয় চৰকাৰক কৰ আদায় দিবলৈ যোৱা আনসকলোকো বাধা প্রদান কৰিছিল। এই পৰিস্থিতি নিয়ন্ত্রণ কৰিবলৈ দৰঙৰ উপায়ুক্ত জে.ডি এণ্ডাৰছনে লেফটেনেণ্ট বেৰিংটনৰ নেতৃত্বত এক সামৰিক বাহিনীৰে সুসজ্জিত হৈ পথৰুঘাটত উপস্থিত হয়। ইয়াৰ পৰৱর্তী দিনা পুৱা এণ্ডাৰছনে আশ্রয় লোৱা বাসগৃহৰ বাহিৰৰ এক খেতি পথাৰত বৃহৎ সংখ্যক লোক সমবেত হয়। তেওঁলোকক আতৰি যাবলৈ এণ্ডাৰছনে কোৱাৰ পিছতো ৰাইজে এই কথালৈ গুৰুত্ব নিদি এণ্ডাৰছনলৈ লক্ষ্য কৰি লাঠী-দলি চপৰা দলিয়াবলৈ ধৰে। ইয়াৰ পিছতে ব্রিটিছৰ গুলীচালনাত ১৫ জন ৰায়তৰ মৃত্যু হোৱাৰ লগতে বহুকেইজন আহত হয়। পথৰুঘাটৰ ঘটনাক এতিয়াও 'দলি ৰণ' বুলি জনা যায় কাৰণ ৰাইজে ইয়াত ব্রিটিছসকলক দলি-চপৰাৰে আক্রমণ কৰিছিল।

এনে ধৰণৰ আন বহুতো বিদ্রোহ অসমৰ ভিন্ন প্রান্তত সংঘটিত হৈছিল। এই বিদ্রোহসমূহ দমন কৰিবলৈ চৰকাৰে কঠোৰ ব্যৱস্থা গ্রহণ কৰিছিল। ব্রিটিশ ৰাজত্বৰ অধীনত ৰাইজে সন্মুখীন হোৱা দুখ-দুর্দশাৰ বিষয়ে সজাগতা আনিবলৈ ৰাইজ মেলসমূহে গুৰুত্বপূর্ণ ভূমিকা গ্রহণ কৰিছিল। এই বিদ্রোহৰ পৰা ব্রিটিছসকলে এটা কথা অনুধাৱন কৰিব পাৰিছিল যে ৰাইজ মেলসমূহ মষিমূৰ কৰিব নোৱাৰালৈকে অসমত ব্রিটিছৰ সার্বভৌমত্ব প্রতিষ্ঠা অসম্ভৱ।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ২ ঃ নিম্নোক্তসমূহ মিলাওক—

ক) দলি ৰণ	————	১৮৬১ চন।
খ) ফুলগুৰি ধেৰা	————	১৮৯৪ চন।
গ) লাইচেঞ্চ কৰ	————	অসম বিদ্রোহ।
ঘ) ৰাজ আদায় নিদিয়া অভিযান	————	দৰঙৰ উপায়ুক্ত।
ঙ) জে.ডি এণ্ডাৰছন	————	জয়ন্তীয়া বিদ্রোহ।

১০.৫ আধুনিক যুগৰ দিশত অসমৰ সামাজিক পৰিৱর্তন

সম্প্রীতিৰ এনাজৰী দৃঢ় হোৱাৰ বাবে অসমীয়া সমাজত সাধাৰণ অৱস্থাত কোনো শ্রেণী বিভাজন নাছিল। কিন্তু ঔপনিৱেশিক শাসনৰ ফলত চৰকাৰে গ্রহণ কৰা কঠোৰ ব্যৱস্থাৰ বাবে সমাজত নতুন শ্রেণী ব্যৱস্থাই দেখা দিয়ে।

আধুনিক শিক্ষাৰ প্রৱর্তন আৰু চুবুৰীয়া বংগৰ সৈতে সংস্পর্শৰ বাবে অসমীয়া সমাজত ব্যাপক পৰিৱর্তনে দেখা দিয়ে। পূর্বৰ জাতিভিত্তিক উগ্র বাধা-নিষেধ লাহে লাহে নোহোৱা হ'বলৈ ধৰে। সমাজে পুৰণিকলীয়া চিন্তা-চর্চাবোৰ বাদ দিবলৈ ধৰে। বিভিন্ন ক্ষেত্রত সামাজিক প্রতিবন্ধকতাৰ সন্মুখীন হোৱা ইছলামধর্মী লোকসকলেও পূর্বৰ তুলনাত এক সন্মানজনক স্থান দখল কৰে। নগৰীকৰণ আৰু বিভিন্ন কর্মীৰ চাহিদাই তথাকথিত অস্পৃশ্যতাৰ ধাৰণা মষিমূৰ

কৰিলো। জ্ঞান আৰু বাণিজ্যৰ উদ্দেশ্যৰে সাধাৰণ ৰাইজে নিজৰ স্থানৰ পৰা বিভিন্ন স্থানলৈ যাবলৈ আৰম্ভ কৰে।

শ্রেণীৰ ক্ষেত্রত উচ্চ আসন দখল কৰা ধাৰাই স্থানৰ পৰিৱর্তন সাধন কৰে। ব্যক্তিসকলে নিজৰ নামৰ পৰিৱর্তন সাধন কৰি নতুন শ্রেণীভুক্ত হোৱাৰ লগতে আন একাংশই নিজৰ জনজাতীয় উপাধিৰ পৰিৱর্তন কৰে।

নৱ-ৱৈষ্ণৱ সংস্কৃতি আৰু শংকৰদেৱে বিলোৱা জ্ঞানৰ পোহৰে জাতি প্রথাৰ উদাৰমূলক দৃষ্টিভংগীক বৃহৎ পৰিমাণে প্রভাৱিত কৰে। পিয়ল ব্যৱস্থাৰ বাবে পিছপৰা শ্রেণীৰ লোকসকলে সমাজত উচ্চ আসন লাভ কৰিবলৈ ধৰে। অৱশ্যে অন্তঃবিবাহ, বহিঃবিবাহ আৰু উচ্চ-নীচৰ মাজত বিবাহৰ ব্যৱস্থা প্রচলিত হৈ আছিল।

প্রেছৰ প্রতিষ্ঠাইও সামাজিক পৰিৱর্তনত যথেষ্ট অৱিহণ যোগাইছিল। পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত অসমীয়া যুৱকসকলে পাশ্চাত্যৰ সংস্কৃতি অনুসৰণ কৰিবলৈ ধৰিছিল। ব্রাহ্মণসকলে পালন কৰা কঠোৰ নীতি-নিয়ম শিথিল হৈ পৰিছিল। সামাজিক কু-সংস্কাৰ বিলোপ কৰাৰ প্রয়োজনীয়তা আহি পৰিছিল আৰু বিধৱাৰ পুনঃবিবাহ, আদি সংস্কাৰৰ দাবী উত্থাপন হৈছিল। নাৰী শিক্ষাৰ প্রয়োজনীয়তা ব্যাপক হাৰত সমাদৰ লাভ কৰিছিল আৰু ইয়াৰ সমর্থনত সজোৰে জনমত গঢ়ি উঠিছিল।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৩ ঃ খালী ঠাই পূৰণ কৰক—

ক) ৱৈষ্ণৱ আন্দোলন হৈছে ..... শিক্ষাৰ সৈতে জড়িত।

খ) ঔপনিৱেশিক শাসনত ..... অনুশীলনক উৎসাহ যোগাইছিল।

গ) বিভিন্ন সামাজিক প্রতিবন্ধকতাৰ সন্মুখীন হোৱা..... সকল এতিয়া উন্নত স্থানত অধিষ্ঠিত হৈছিল।

১০.৬ অধ্যায়টোৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- ঔপনিৱেশিক শাসনৰ সময়ত সমাজৰ অর্থনৈতিক ৰূপান্তৰৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলে।
- কৃষকসকলৰ ওপৰত ঔপনিৱেশিক নীতিৰ প্রভাৱ আৰু তাৎক্ষণিক প্রতিক্রিয়াৰ বিষয়ে বহুতো তথ্য লাভ কৰিলে।
- অসমৰ বিভিন্ন স্থানত মুৰ দাঙি উঠা কৃষক বিদ্রোহৰ চমু লেখ পালে।
- ব্রিটিছ শাসনৰ বাবে সমাজত সৃষ্টি হোৱা পৰিৱর্তনৰ বিষয়ে বিস্তৃত ভাৱে জানিব পাৰিলে।

১০.৭ প্রসংগ পুথি

1) Barpujari, H.K. (2003): *The Comprehensive History of Assam,* Vol. IV, V 2nd edn, Publication Board Assam, Guwahati.
2) Baruah, S.L., (1996): *A Comprehensive History of Assam,* Munshiram Manoharlal, Delhi.
3) Bhuyan, A.C., (1999): *Political History of Assam*, Assam Publication Board, Vol. III 2nd edn, Guwahati.
4) Bora, D (1983): *Moamariya Gana Abbhyuthan,* Vol. I & II Banlata.
5) Dutt, K.N. (1993): *Landmarks in the Freedom Struggle in Assam,* Lawyers' Book Stall.
6) Gait, E., (2004): *A History of Assam,* Eastern Book House, Revised, Guwahati.
7) Saikia, Rajen, (2000): *Social and Economic History of Assam 1853-1921,* Munshiram Manoharlal, Delhi.

১০.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ (ক) অশুদ্ধ।

খ) শুদ্ধ।

গ) শুদ্ধ।

ঘ) অশুদ্ধ।

ঙ) শুদ্ধ।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

ক) দলি ৰণ	————	১৮৯৪ চন।
খ) ফুলগুৰি ধেৰা	————	১৮৬১ চন।
গ) লাইচেঞ্চ কৰ	————	জয়ন্তীয়া বিদ্রোহ।
ঘ) কৰ আদায় নিদিয়াৰ অভিযান	————	অসম বিদ্রোহ।
ঙ) জে. ডি এণ্ডাৰছন	————	দৰঙৰ উপায়ুক্ত।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ক) শ্রীমন্ত শংকৰদেৱ।

খ) বিধৱা পুনঃবিবাহ।

গ) মুছলিমসকল।

১০.৯ আৰ্হি প্ৰশ্ন

বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ কৃষকসকলৰ ওপৰত আৰোপ কৰা কেতবোৰ কৰৰ নাম উল্লেখ কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ কৃষকসকলৰ বিদ্ৰোহ সংগঠিত কোনো কৰিছিল?

প্ৰশ্ন ৩ ঃ ৰঙিয়া বিদ্ৰোহৰ সময়ত কামৰূপৰ উপায়ুক্ত কোন আছিল।

চমু প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ চমু টোকা লিখক

ক) ফুলগুৰি ধেৰা।

খ) ৰাইজ মেল।

গ) দলি ৰণ।

ঘ) ভূমি সংশোধনী আইন।

ঙ) অসমৰ নিম্নগামী উদ্যোগীকৰণ।

ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ৩০০-৫০০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ ব্ৰিটিছ যুগত সামাজিক পৰিৱৰ্তন ব্যাখ্যা কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ অসমত কৃষক বিদ্ৰোহৰ কাৰণ ব্যাখ্যা কৰক ইয়াৰ পৰিণতি কি আছিল?

প্ৰশ্ন ৩ ঃ ব্ৰিটিছসকলৰ ভূমি ৰাজহ নীতি আলোচনা কৰক।

*** ***** ***